

Biblioteka Studium

W czterdziestoletniej historii Studium biblioteka odegrała bardzo ważną rolę. Jej losy, ściśle związane z istnieniem Studium, są odbiciem potrzeb i licznych funkcji, jakie biblioteka powinna pełnić w konkretnej sytuacji, a także w obliczu dokonujących się zmian.

Nie zawsze było tak jak obecnie, nie zawsze doceniano rolę biblioteki w Studium. Musiało minąć sporo czasu, aby osiągnęła swój obecny, nowoczesny kształt, planowy dobór zbiorów i wysoki poziom usług, które świadczy słuchaczom, nauczycielom i absolwentom.

Zaczął się w 1960 r., gdy powstające Studium otrzymało około 4000 książek ze zlikwidowanego rok wcześniej Liceum Bibliotekarskiego. Stan fizyczny, a zwłaszcza poziom przekazanych zbiorów nie mógł zaspokoić wymagań nowopowstałej szkoły. Nie było ani pomieszczenia na bibliotekę, ani bibliotekarza. Książki zostały rozmieszczone w salach wykładowych, słuchacze wypożyczali je sobie zgodnie z potrzebami, a nadzór społeczny wykładowcy, mgr Zbysława Arcta był symboliczny.

Dopiero po dwóch latach, w 1962 roku, biblioteką zajęła się przyjęta na etat mgr Eugenia Śmielska. Najpilniejszą sprawą było wyznaczenie lokalu na bibliotekę, selekcja jakości księgozbioru, jego zabezpieczenie, założenie ksiąg inwentarzowych i zaplanowanie pracy biblioteki na najbliższe lata. Konieczna do przeprowadzenia selekcja merytoryczna znacznie uszczupliła zbiór, ale zapoczątkowała jego planowe i przemyślane odnowienie. W tym czasie Studium, a więc i biblioteka mieściły się w gmachu dzisiejszej Akademii Ekonomicznej (wówczas Wyższej Szkoły Ekonomicznej).

W 1962 roku obok Wydziału Bibliotekarskiego powstał też Wydział Kulturalno-Oświatowy. Umieszczono go w ówczesnym Wojewódzkim Domu Kultury przy ul. Mazowieckiej 17 (obecnie Centrum Sztuki „IMPART”). W 1964 roku Wydział Bibliotekarski wraz z biblioteką znalazł swoją siedzibę na trzecim piętrze gmachu Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej /Rynek 58/. Odległość pomiędzy obydwoma wydziałami rozrastającego się Studium nie była duża, ale dyrekcja i sekretariat mieściły się na Mazowieckiej, a biblioteka w Ryнку. Wszyscy marzyli o zjednoczeniu szkoły, a tymczasem biblioteka przygotowywała się do tego wydarzenia aktywnie gromadząc i uzupełniając zbiory dla obu wydziałów - z myślą o słuchaczach i wykładowcach. Były to więc książki i czasopisma z szeroko pojętej teorii i praktyki bibliotekarskiej, a także z historii kultury, pedagogiki, psychologii, pracy kulturalno-oświatowej, z teatru, filmu i metodyki pracy bibliotekarskiej. Biblioteka rozrastała się, a mała powierzchnia (26 m²) utrudniała

udostępnianie zbiorów. Część z nich trzeba było ulokować w salach wykładowych, w zamkniętych, przeszklonych szafach.

Połączenie obu wydziałów, dyrekcji, sekretariatu i biblioteki nastąpiło w 1972 roku, w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Nowowiejskiej. Warunki nadal były skromne, ale fakt ten wpłynął bardzo korzystnie na integrację całego zespołu Studium. Biblioteka rozwinęła się wspaniale. Księgozbiór liczył wtedy już ponad 6 tys. woluminów i około 500 prac dyplomowych słuchaczy. W tym samym roku dotychczasowa bibliotekarka, mgr Eugenia Śmielska przeszła do dydaktyki i przekazała bibliotekę Krystynie Bednarek, która pełniła tę funkcję tylko przez trzy lata. Od 1975 roku opiekę nad biblioteką przejęła osoba bardzo zaangażowana i ambitna, mgr Kazimiera Stobiecka. Jej najtrudniejsza rola polegała na spakowaniu i przemieszczeniu całego zbioru pod kolejny adres Studium, z ulicy Nowowiejskiej na Niemcewicza 4. Doświadczeni bibliotekarze wiedzą co znaczy przeprowadzka biblioteki ... Pomimo pomocy słuchaczy była to heroiczna praca wymagająca planu, kompetencji, sprawnej organizacji i wyobraźni. Księgozbiór otoczony troską i odpowiednio zabezpieczony, został niestety częściowo przemieszany i wymagał uporządkowania. Już w listopadzie 1975 roku biblioteka rozpoczęła swoją działalność w nowym miejscu, początkowo w sali nr 5, a od 1985 roku w obecnym lokalu o powierzchni 74 m², w sali nr 6 na 3 piętrze.

W ciągu lat Studium rozrosło się znacznie. Przybyło specjalizacji na obu wydziałach. Znalazło to odbicie we wzroście ilościowym księgozbioru (12 tys.), czasopism i prac dyplomowych. Koniecznym stało się zatrudnienie drugiego bibliotekarza. Miejsce to od 1.09.1984 roku objęła pracująca tu do dziś mgr Elżbieta Hajnisz, wcześniej absolwentka Studium. Sytuacja biblioteki była odtąd bardzo korzystna. Doceniona przez dyrekcję, nauczycieli i słuchaczy rozwijała się harmonijnie, tworząc swój autorytet i wykraczając już wtedy poza swoje funkcje statutowe. Działało Koło Miłośników Książki, organizowano okolicznościowe imprezy związane z literaturą, eksponowano nowości i ciekawostki w bibliotecznej gablocie.

Wspomniany wyżej rozwój Studium i znaczny wzrost liczby słuchaczy, na biblioteczne odbił się negatywnie. Z powodu małej ilości sal wykładowych zajęcia dydaktyczne z konieczności zaczęły się odbywać także w bibliotece. Skróciło to czas otwarcia dla czytelników i ograniczyło aktywność kulturalną. Taka sytuacja, choć bardziej już sporadyczna, trwa też obecnie.

Lata dziewięćdziesiąte przyniosły wiele zmian. Pani Kazimiera Stobiecka przeszła na emeryturę, a od 1.09.1991 roku została zatrudniona absolwentka Studium, wtedy też świeżo

upieczona absolwentka Bibliotekoznawstwa mgr Agnieszka Łobocka. Obie bibliotekarki to wielkie entuzjastki zawodu, osoby pracowite i ambitne, wspaniale się uzupełniające i nieustannie doskonalące swój warsztat pracy. Tworzą zgrany tandem, który zaowocował nowym i nowoczesnym obliczem biblioteki. Najbardziej widocznym akcentem jest estetyczny, odnowiony wystrój wnętrza, które stwarza udogodnienia użytkownikom w korzystaniu ze zbiorów i uprzyjemnia pracę bibliotekarza. Jednak rewolucyjne zmiany wniosła automatyzacja. Zostały kupione dwa komputery i w 1991 roku zainstalowano program MOL, zaprojektowany specjalnie dla bibliotek szkolnych. Baza danych obejmuje katalogi, kartoteki, księgi inwentarzowe, rejestr ubytków, rejestr czytelników, wypożyczenia, statystykę, możliwość inwentaryzacji zbiorów i wydruku dokumentów bibliotecznych. Wyposażenie w komputer i stworzenie bazy danych zostało wymuszone przez potrzeby nowoczesnego bibliotekarstwa, programy nauczania przewidujące naukę obsługi i wykorzystania tego sprzętu w zawodzie, ale też stało się ambicją naszych bibliotekarek i dyrekcji Studium.

Dla potrzeb dydaktyki w dalszym ciągu, równolegle, prowadzone są katalogi i niektóre kartoteki w tradycyjnym systemie kartkowym. Jak wykazuje praktyka większość użytkowników chętniej właśnie z nich korzysta, gdyż takie są ich dotychczasowe umiejętności i przyzwyczajenia. Okres przejściowy od bibliotekarstwa tradycyjnego do zautomatyzowanego potrwa jeszcze zapewne jakiś czas, warto więc zachować dotychczasowy warsztat pracy i w miarę upływu lat stopniowo go redukować.

Katalogi i kartoteki są odbiciem zasobów bibliotecznych. Wielkość zbiorów pozostaje na względnie stałym poziomie (około 22 tys.). W miarę zakupów bowiem, systematycznie dokonuje się selekcji materiałów zdezaktualizowanych i zniszczonych. Jest to podyktowane głównie sytuacją lokalową biblioteki. Profil gromadzonych dokumentów wskazuje na rosnący wpływ zbiorów audiowizualnych i multimedialnych. Obok książek, czasopism, norm, skryptów i map są to: kasety wideo, kasety magnetofonowe, płyty analogowe i kompaktowe. Ich stan na koniec roku 1999 przedstawiał się następująco:

Rodzaj zbiorów	Stan na podstawie inwentarzy	Ubytki	Stan faktyczny
Książki	24.347	6.872	17.475
Broszury, normy, skrypty	3.073	610	2.463
Mapy	517	3	514
Kasety wideo	630	-	630
Kasety magnetofonowe	124	-	124
Płyty analogowe	306	2	304
Płyty kompaktowe	51	-	51
RAZEM	29.048	7.487	21.561

Książki jak widać stanowią najliczniejszą grupę zbiorów. Gromadzone w sposób przemyślany i zgodnie z programami nauczania tworzą obecnie cenną kolekcję. Reprezentują następujące dziedziny: literatura piękna, bibliotekarstwo, biblioterapia, historia, film, teatr, sztuka, etnografia, nauka, kultura, geografia, turystyka, filozofia, socjologia, psychologia, pedagogika, muzyka, taniec, gry i zabawy oraz podręczniki do nauki języków obcych. Przez czterdzieści lat pracujące tu kompetentne i zaangażowane bibliotekarki zgromadziły wiele cennych i unikalnych dzieł. Są wśród nich starodruki, reprinty cennych rękopisów i starodruków, druki dziewiętnastowieczne, książki wydane przed drugą wojną światową, piękne wydawnictwa albumowe, cenne mapy i książki obcojęzyczne.

Spośród nowych form na szczególną uwagę zasługuje licząca ponad sześćset pozycji kolekcja kaset wideo. Gromadzona od 1980 roku stanowi wspaniałą pomoc dydaktyczną. Powstała głównie dzięki staraniom i zaangażowaniu pani Dyrektor Krystyny Hrycyk w trosce o wartościowy i nowoczesny warsztat naukowy dla nauczycieli i słuchaczy.

Biblioteka od 1996 roku systematycznie uzupełnia zbiór płyt kompaktowych z muzyką poważną i rozrywkową. Posiada też w tej formie Przewodnik Bibliograficzny oraz Encyklopedię Multimedialną PWN i Atlas Świata PWN. Nowe pozycje są nabywane w miarę ich pojawiania się na rynku. Ten wspaniały dorobek świadczy jednoznacznie o trosce dyrekcji Studium o bibliotekę.

Przez czterdzieści lat gromadzone są także prace dyplomowe słuchaczy Studium. Jest ich już ponad 4200 i każdego roku przybywa. Większość z nich prezentuje wysoki poziom naukowy i jest inspiracją do dalszych studiów. Część z nich została opublikowana, część nagrodzona, a wiele stanowi pomoc w codziennym uczeniu się i nauczaniu. Biblioteka jest

dumna z tej kolekcji. Prace dyplomowe wypożyczane są tylko na miejscu. Ich szczegółowy wykaz ułożony chronologicznie znajduje się w tej publikacji.

Całość zbiorów wspierana jest przez około 40 tytułów czasopism literackich, kulturalnych i naukowych oraz specjalistycznych ze wszystkich dziedzin wykładanych w Studium. Czasopisma są przekazywane najnowszą wiedzą, cieszą się dużym zainteresowaniem i są w pełni wykorzystywane.

Dobrze zorganizowana i sprawnie funkcjonująca, nowoczesna biblioteka Studium od lat dziewięćdziesiątych prowadzi też praktyki zawodowe - zarówno śródsesestralne, jak i dyplomowe. Dotyczą oczywiście słuchaczy Wydziału Bibliotekarskiego, dla których praktyczne zajęcia zawodowe są koniecznym uzupełnieniem wykładów i ćwiczeń. W ciągu roku szkolnego do zawodu wdraża się tu zwykle od trzech do pięciu osób. Obie bibliotekarki z właściwą sobie kompetencją i zaangażowaniem, bardzo starannie realizują program praktyk i przygotowują przyszłych bibliotekarzy - zarówno od strony zawodowej, jak i etycznej. Same stanowią wzór i najlepszy przykład do naśladowania. Praktyka z woli słuchaczy wykracza niekiedy poza limit obowiązujących godzin, a po ukończeniu Studium przychodzą tu często już jako studenci wyższych uczelni, prosząc o radę, dzieląc się sukcesami, korzystając nadal ze zbiorów.

Od kilku lat prowadzone są badania czytelnictwa słuchaczy w bibliotece Studium. Ich wyniki wskazują na niemal stuprocentowy stopień korzystania z jej zasobów. Można więc przyjąć, że każdy absolwent był od kilku do kilkuset razy użytkownikiem czytelni i wypożyczalni. Większość czytelników realizuje swoje potrzeby i nie zastanawia się nad organizacją i codzienną działalnością biblioteki. W roku jubileuszu warto o niej wspomnieć, bo jest się czym pochwalić. Oto najważniejsze obszary działań bibliotecznych:

1. Prace w zakresie zbiorów:

- zakupy książek i innych materiałów, jak płyty CD, kasety wideo,
- prowadzenie ksiąg inwentarzowych,
- wpisywanie danych do pamięci komputera,
- katalogowanie, klasyfikowanie i tematowanie zbiorów,
- prenumerata, gromadzenie i akcesja czasopism,
- gromadzenie i opracowanie prac dyplomowych,
  - selekcja księgozbioru,
- konserwacja zbiorów.

2. Prowadzenie katalogów i kartotek:

- uzupełnianie danych w systemie tradycyjnym i komputerowych,

- bieżąca melioracja katalogu alfabetycznego i rzeczowego,
  - reklasyfikacja związana ze zmianami w Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.
3. Udostępnianie zbiorów:
    - wypożyczanie w czytelni i poza bibliotekę.
  4. Prowadzenie dokumentacji:
    - kartoteka czytelników,
    - kartoteka wypożyczeń,
    - statystyka: dzienna, miesięczna i roczna,
    - korespondencja z wydawnictwami.
  5. Udzielanie informacji bibliotecznych, bibliograficznych i faktograficznych.
  6. Prowadzenie praktyk śródsesemestralnych i dyplomowych słuchaczy Wydziału Bibliotekarskiego.
  7. Informacja o zbiorach i reklama:
    - wystawy i wystawki okolicznościowe,
    - szkolenia przysposabiające dla słuchaczy I roku,
    - prowadzenie Kroniki Studium.
  8. Współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie zakupu nowości, prenumeraty czasopism i informacji naukowej.
  9. Poradnictwo fachowe dla słuchaczy Studium dziennego, zaocznego i absolwentów.
  10. Prace estetyczno-porządkowe.

Różnorodność wymienionych czynności to dowód bogactwa warsztatu i wysokiego poziomu usług bibliotecznych świadczonych przez pracujące tu obecnie panie: Elżbietę Hajnisz i Agnieszkę Łobocką. To dzięki ich staraniom biblioteka Studium przybrała obecny wygląd, została zautomatyzowana i przystosowana do potrzeb współczesnych, wymagających użytkowników. Jest centrum informacyjnym i kulturalnym Studium. Czynna w dni powszednie od 8⁰⁰ do 18⁰⁰, a w dniach zjazdów słuchaczy Studium Zaocznego także w soboty i niedziele. Jest miejscem pracy naukowej i relaksu intelektualnego wszystkich uczących się.

Przyszłość tej czterdziestoletniej biblioteki to postępująca automatyzacja, rychły dostęp do internetu i poczty elektronicznej, coraz wyższa jakość usług i coraz więcej zbiorów pozaksiążkowych. Takie tendencje utrzymują się w większości placówek wszystkich sieci, zwłaszcza naukowych. Użytkownicy bibliotek nadal jednak przejawiają potrzebę kontaktowania się z bibliotekarzami, a nie tylko z komputerami i innymi urządzeniami. Udostępnianie zbiorów miało w przeszłości i ma zawsze wymiar osobisty. Tylko w bezpośrednim komunikowaniu się z bibliotekarzem czytelnik może zasięgnąć rady, opinii i

uzyskać wiele cennych informacji. I właśnie ze względu na udostępnianie czytelnicy oceniają bibliotekę, gdyż widzą głównie tę działalność. Tak więc jest sprawą bardzo ważną kto pełni funkcję bibliotekarza, czy ma odpowiednie kwalifikacje i predyspozycje do pracy i współpracy z innymi ludźmi - czytelnikami. Pod tym względem biblioteka Studium zawsze miała szczęście. Pracujący tu bibliotekarze cieszyli się i cieszą obecnie szacunkiem i sympatią. W opinii naszych absolwentów są to bibliotekarze - przyjaciele, a nasza biblioteka jest ulubionym miejscem pracy naukowej i odpoczynku.

Potwierdzam tezę postawioną na początku tego artykułu, że w czterdziestoletniej historii Studium biblioteka odegrała bardzo ważną, a może nawet jedną z głównych ról. Tu bowiem krzyżowały się drogi wszystkich słuchaczy i nauczycieli. To również dzięki niej mamy tylu wspaniałych absolwentów, którzy mówią, że czas spędzony w Studium to najciekawszy i najmiłszy okres w ich życiu.

mgr Lidia Wandałowska